

דיון בנושא חידת צ'רניאחובסקי

בתאריך 18/03/2010, התקיים דיון בנושא חידת צ'רניאחובסקי, בעקבות מאמרו של דן עמיר, העוסק בשאלה, האם היו הוריו של הגנרל איבן דנילוביץ צ'רניאחובסקי - יהודים, כפי שהיה מקובל במערב במשך שנים רבות, או אם לאו, כפי שנטען ברוסיה ובאוקראינה.

הנוכחים בפגישה היו: דן עמיר, יון דגן, טולקה ארד, מישה שאולי, מכסי אביגד, ברוך בן-נריה, לב ניב, בני מיכלסון, שלום סקופס, צביקה קן-תור.

להלן עיקרי הדברים שהועלו בדיון:

דן עמיר: כל המקורות במערב מציינים שהגנרל איבן דנילוביץ צ'רניאחובסקי הוא יהודי, לעומת זאת, במזרח, לא מוזכר שהוא יהודי.

ציטט את תקציר הערך שהיה אודותיו בויקיפדיה האנגלית (24.7.2004): "איבן דנילוביץ צ'רניאחובסקי, 1906-1945, גנרל רוסי (שהועלה לדרגת פילדמרשאל), פעמיים גיבור ברית המועצות, מפקד צעיר מבריק של החזית הביילורוסית השלישית, מת ב-18.2.1945 בגיל 39 מפצעים שנפצע ליד קניגסברג. הוא היה מפקד החזית הצעיר ביותר בצבא האדום. נולד כיהודי." וציין כי הסיומת אודות מוצאו – הושמטה.

כשהחל לחקור אודותיו ומהרבה מקורות, הסתבר שהמידע לא תואם ומעוות. תחושת הבטן – שהוא יהודי. אם הוא בן להורים יהודים, הרי שהוא המפקד היהודי הבכיר ביותר שהיה במלחמת העולם השנייה, ואם הוא אכן יהודי, מתחייב לציין אותו במוזיאון שיוקם.

הדגיש נקודות מרכזיות מתוך מאמרו (ראה חידת צ'רניאחובסקי

http://www.jwmw2.org/show_item.asp?itemId=650&levelId=60173&itemType=0)

השמועה שהוא יהודי הייתה נפוצה, לכן היה מאמץ לפסול את השמועה.

כל העדויות מותירות קצות חוטים המחייבים בדיקה.

יון דגן: ברוך את דן על העבודה הטובה. פגש אישית את הגנרל ארבע פעמים. מהן, עת קיבל ממנו את עיטור "הדגל האדום" על השמדת 8 טנקי "פנתר" גרמנים ו-5 משאיות תחמושת באופן אישי והמחלקה בפיקודו השמידה עוד 12 טנקי "פנתר". ובמהלך הקרבות, כשפגישתם האחרונה, היתה בקניגסברג 20.01.1945, במהלך לחימה בשטח מיוער, מיד לאחר שהשמיד בקצה היער T-4 גרמני, פגש את צ'רניאחובסקי כ-300 מטרים מנקודת השמדת הטנקים.

יודע על עוד מקרים, בהם לוחמים נחשבו כיהודים, כמו המח"ט שלו – דוחובניק.

לגבי צ'רניאחובסקי, הייתה שמועה על כך, אך לאחר בדיקה בארכיון, של ידידו מימי בי"ס לשריון סובייטי, המשמש כיום כראש הכנסייה הרוסית, הוא משוכנע כי צ'רניאחובסקי היה אוקראיני.

מאידך, הדימויים היו גם הפוכים, כמו הגנרל לב דובטור – שלמרות תדמיתו- היה יהודי, או קוניקוב- אשר לא היה כתוב שהוא יהודי ועל קברו הייתה תמונה לא נכונה, הוא בן לאמא ולאבא יהודים.

שלום סקופס: בספריו של סברדלוב נמנים כל הגנרלים היהודים, אך לא שמו של צ'רניאחובסקי.

דן עמיר: גם דובטור לא הוזכר אצל סברדלוב, כמו כן גם קוניקוב אינו שם.

טולקה ארד: שצ'רבקוב נתן הוראה ב-1943 לבלום את מתן העיטורים ליהודים. אם אין לנו ודאות מוחלטת לגבי יהדותו - אסור לנו להכניס את שמו לאתר. **מישה שאולי:** מצטרף לדעת קודמיו, לא סביר שילד יהודי יאומץ ע"י משפחה אוקראינית ששמה דומה. **דן עמיר:** לא צריך להתייחס ברצינות רבה לדוקומנטציה בבריה"מ- שהייתה מסולפת ומגמתית. **מישה שאולי:** יגרם לנו נזק אם נכניס אותו כדמות של לוחם יהודי - למוזיאון.

ברוך בן נריה: ממחקרי בתוך הארכיונים של מוסקבה וקייב, עולה מתוך דיוני השיבוצים מסגן ועד מרשל, תאריך לידה, מוצא מעמדי, לאום, לימודים, תפקידים שמילא. צ'רניאחובסקי לא מופיע במסמכים שאסף. בספר הגנרלים הסובייטים, מצוין הרקע על כל הגנרלים, בספר צ'רניאחובסקי מוגדר אוקראיני. היו תופעות בהן קצין בקש לשנות את שמו לשם יהודי וזאת על מנת לשמר את הרקע היהודי של אשתו. מתנגד לנכס גנרלים כיהודים.

לב ניב: עם כל הכבוד למחקר, מקבל את דעת המשתתפים. מכל החומר הרוסי שקרא ולמד, אין אזכור לצ'רניאחובסקי כיהודי.

בני מיכלסון: דן עמיר היה זרז לכינוס היסטורי של מיטב החוקרים בנושא הלוחמים היהודים בצבא בריה"מ. הקריטריונים שלנו לקבלת שמות לוחמים יהודים, נשענים על עדויות הוטרינים וספרות (במקרה של בריה"מ – סברדלוב, אברמוביץ וארד) מחד, ואימות מול הצבא המקומי, לביצוע הצלבה. המתודה שלנו נבנתה תוך כדי, על מנת להיות על בסיס מוצק.

מצטרף לעמדת הרוב כי אין מדובר בתימוכין ע"פ המתודה שלנו: עדויות הצבא הרוסי. אם נשיג מסמך מהצבא הרוסי המוכיח שהוא היה יהודי- נשנה את דעתנו.

דן עמיר: כיוון שהיה איש בולט במיוחד, ויש לגביו סימן שאלה. צריך להשאירו, תוך ציון הספק. יש לשים את ההערה שיש הטוענים כי הוא היה יהודי. סטלין התנגד בהתחלה להמלצתו של וטוטין למינוי של צ'רניאחובסקי, בטענה שהוא יהודי. ציין כדוגמה את לב דובטור, אשר יון העיד שהוא יהודי, בעוד שמשה טען שאינו יהודי.

בני מיכלסון: אכן, נושא מעניין שיש להכוון עליו מחקר מיוחד.

